

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref: 14/2068
Vår ref: 2014/158529
Dato: 07.10.2014
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Høringsuttalelse – forslag om endringer i alkoholforskriftens reklamebestemmelser

Mattilsynet viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat 7. juli 2014 om forslag om endringer i alkoholforskriftens reklamebestemmelser. Vi har følgende merknader til saken.

Utkastet til ny § 14-3 nr. 13 – produktopplysninger og –bilder på produsentenes og grossistenes hjemmesider

Mattilsynet viser til utkastet til ny § 14-3 nr. 13 i alkoholforskriften og omtalen av forslaget i punkt 7.2 i høringsbrevet. Der foreslås det å åpne for at produsenter og grossister av alkoholholdige drikker, på nærmere bestemte vilkår, kan legge ut visse produktspesifikke faktaopplysninger på sine hjemmesider på internett. Det dreier seg om faktaopplysninger om råvarer, tilvirkning, duft, smak, farge, serveringsmåte, oppbevaring og bruksområder, herunder produktbilder på nøytral bakgrunn. En forutsetning for å kunne gjøre dette, er imidlertid at det:

- a) gis tilsvarende informasjon for alkoholfrie drikker og andre produkter som er i produsentenes og grossistenes produktutvalg,
- b) gis opplysninger om **ingredienser, energi-**, alkohol- og nettoinnhold sammen med de andre opplysningene om produktet og
- c) opplyses om mulige skadevirkninger av alkoholbruk.

Helse- og omsorgsdepartementet mener at det av hensyn til forbrukerne er viktig at opplysningene i bokstav b) alltid gis i denne sammenheng. Helse- og omsorgsdepartementet presiserer imidlertid i høringsnotatet at dette ikke dreier seg om krav om merking av selve produktene.

Per i dag er det ikke krav om merking med ingrediensliste (allergener må imidlertid alltid merkes) og næringsdeklarasjon (blant annet energiinnhold) for drikkevarer som inneholder mer enn 1,2 volumprosent alkohol, verken etter gjeldende forskrift 21. desember 1993 nr. 1385 om merking mv av næringsmidler (merkeforskriften) eller etter de nye bestemmelsene i forordning (EU) nr. 1169/2011 (matinformasjonsforordningen). Matinformasjonsforordningen innfører imidlertid obligatorisk krav om merking av de fleste næringsmidler med næringsdeklarasjon med virkning fra 13. desember 2016. Drikkevarer som inneholder mer enn 1,2 volumprosent alkohol, er imidlertid fortsatt unntatt fra dette kravet. Kommisjonen er etter matinformasjonsforordningen pålagt å avgi en rapport til Rådet og Europaparlamentet innen 13. desember 2014. I rapporten skal de vurdere om det bør foreslås innført krav om merking med ingrediensliste og næringsdeklarasjon, eventuelt

bare med opplysninger om energiinnhold, også for drikkevarer som inneholder mer enn 1,2 volumprosent alkohol.

Selv om utkastet til ny § 14-3 nr. 13 så langt vi kan se innebærer at det i større grad enn tidligere blir tillatt for produsentene og grossistene å gi produktopplysninger på internettsidene sine, og at det er frivillig om de ønsker å benytte seg av denne muligheten, har vi likevel noen prinsipielle merknader til forslaget, jf. nedenfor.

Dersom Helse- og omsorgsdepartementet mener at opplysninger om ingredienser, energi-, alkohol- og nettoinnhold er svært viktige for forbrukerne i denne sammenheng, stiller vi spørsmål ved hvorfor det ikke også foreslås stilt krav om at det må gis slike opplysninger etter blant annet utkastene til nye §§ 14-3 nr. 8 (Vinmonopolets og andre bevillingshaveres nettbutikker), 14-3 nr. 10 (massekommunikasjonskanaler som mottakeren aktivt må oppsøke) og 14-3 nr. 12 (hjemmesidene til salgs- og skjenkesteder). Sistnevnte bestemmelser skal regulere virksomheter som omsetter produktene direkte til sluttbrukeren, noe som ikke er tilfelle for produsentene og grossistene. Vi skulle derfor tro at det er enda viktigere for forbrukerne at de aktuelle opplysningene gis i sistnevnte «omsetningskanaler». Så langt vi kan se, ville dette også ha vært mest i samsvar med et «likebehandlingssystem» både innenfor ulike kanaler og mellom ulike produkttyper.

Videre lurer vi på om Helse- og omsorgsdepartementet har vurdert om forslaget til ny § 14-3 nr. 13 kan tenkes å ha visse uheldige konsekvenser. Forbrukere som aktivt oppsøker produsentenes og grossistenes hjemmesider på internett, vil i så fall kunne få mer omfattende opplysninger om disse produktene enn det de vil få gjennom andre og tilsvarende kanaler og i form av merking av selve produktene i kjøpsøyeblikket. Vi lurer derfor på om Helse- og omsorgsdepartementet har vurdert om forslaget vil kunne bidra til at flere forbrukere aktivt vil oppsøke produsentenes og grossistenes hjemmesider på internett, enn det som ville ha vært tilfelle dersom disse opplysningene ikke hadde vært tilgjengelig/påkrevet der?

Dersom det likevel skulle være ønskelig å innføre en bestemmelse om hvilke opplysninger som alltid må gis i slike tilfeller, stiller vi spørsmål ved om det ikke vil være mest hensiktsmessig om kravene i så fall bare gjelder opplysninger som er obligatoriske i selve merkingen av de aktuelle produktene. Både den gjeldende merkeforskriften og de kommende bestemmelsene i den nye matinformasjonsforordningen og spesialregelverket for de ulike produkttypene i forskrift 21. mars 2013 om vin (vinforskriften) og forskrift 11. oktober 2006 nr. 1148 om alkoholsterke og aromatiserte drikker mv. inneholder obligatoriske merkekrav.

Uten at vi har tatt stilling til om det vil være adgang til det etter EØS-retten, er vi derfor usikre på om det bør introduseres krav om at det alltid må gis opplysninger om ingrediensliste og energiinnhold i disse tilfellene. Opplysninger om alkohol- og nettoinnhold er per i dag obligatoriske merkekrav også for drikkevarer som inneholder mer enn 1,2 volumprosent alkohol, jf. merkeforskriften og denne rettstilstanden vil bli videreført i matinformasjonsforordningen. Vi er ikke uten videre enige i at det vil være enkelt for virksomhetene å fremskaffe opplysningene om ingrediensliste og energiinnhold for de aktuelle produktene per i dag, ettersom det ikke gjelder krav om dette ved merkingen av selve produktene.

Slik vi har forstått det, er en grunnleggende føring innenfor dette rettsområdet, at dersom det legges ut opplysninger for alkoholholdige drikkevarer, må det legges ut tilsvarende opplysninger for samtlige produkter i varesortimentet. Vi mener derfor at det er uklart om de opplysningene som skal gis etter utkastet § 14-3 nr. 13 første ledd bokstav b), som følge av likebehandlingsprinsippet i forhold til andre næringsmidler jf. § 14-3 nr. 13 første ledd bokstav a), vil medføre at det også må gis opplysninger om ingredienser, energi-, alkohol- og nettoinnhold for alle de andre produktene som det gis informasjon og opplysninger om på hjemmesiden.

Vi regner med at Helse- og omsorgsdepartementet er kjent med og har vurdert de kommende bestemmelsene i artikkel 14 matinformasjonsforordningen om fjernsalg av næringsmidler, jf. utkastet til ny § 14-3 nr. 8 (Vinmonopolets og andre bevillingshaveres nettbutikker). Artikkel 14 i matinformasjonsforordningen regulerer kravene til hvilke opplysninger som må gis i forbindelse med omsetning til sluttbruker fra blant annet nettbutikker. Der fremgår det at alle opplysninger som

er obligatoriske for merking av de aktuelle næringsmidlene etter artikkel 9 nr. 1, unntatt kravet om holdbarhetsmerking, må gis før kjøpet er avsluttet osv.

Utkastet til ny § 14-3 nr. 19 – merking som informerer om at produktet oppfyller krav i merkeordninger (beskyttede betegnelser)

Som kjent er det egne EØS-baserte ordninger for beskyttelse av betegnelser i vinforskriften og forskrift om alkoholsterke og aromatiserte drikker mv. Drikkevarer som inneholder mer enn 1,2 volumprosent alkohol, men som ikke er omfattet av bestemmelsene i vinforskriften eller forskrift om alkoholsterke og aromatiserte drikker mv., er omfattet av de tilsvarende, generelle bestemmelsene om beskyttede betegnelser i forskrift 5. juli 2002 nr. 698 (forskrift om beskyttede betegnelser). Forskrift om beskyttede betegnelser er særnorsk, men er bygget opp og praktiseres på samme måte som EUs regelverk om dette i forordning (EU) nr. 1151/2012.

Selv om det ikke fremgår direkte av utkastet til ny § 14-3 nr. 19 med tilhørende omtale i punkt 9.4.2.3, jf. delvis også punkt 9.4.2.4 i høringsnotatet, forutsetter vi at det vil være tillatt at drikkevarer som inneholder mer enn 1,2 volumprosent alkohol, og som oppfyller vilkårene for å kunne bruke en beskyttet betegnelse, skal kunne merkes og markedsføres både med den beskyttede betegnelsen og med de relevante symbolene og tekstene for beskyttede betegnelser.

Generelt om forholdet til bestemmelsene i næringsmiddelregelverket

Vi forutsetter at både de gjeldende og de foreslåtte nye reklameforbudene med tilhørende unntak, ikke vil være til hinder for merking og markedsføring av de aktuelle produktene med opplysninger som enten er obligatoriske eller uttrykkelig regulert som frivillige krav, i det generelle regelverket om merking av næringsmidler og spesialregelverket i vinforskriften og forskrift om alkoholsterke og aromatiserte drikker mv.

Med hilsen

Merethe Steen
seksjonssjef forbrukerhensyn